

УДК 141.78:305
DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-78-84

Елеонора СКИБА ©
доктор філософських наук, професор
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ГЕНДЕРНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Перед сучасним суспільством стоїть багато дуже важливих, що мають фундаментальне значення для подальшого розвитку та самого існування світу, питань, серед яких проблема ідеального суспільства. В будь-якому середовищі і досі, можливо різною мірою, є сигніфікація опозиції, відмінності. У сучасному суспільстві продовжують існувати такі опозиції, як індивідуалізм\спільнота; відокремленість\колективність, маскулінність\фемінінність. Сьогодні дуже важливо перевести ці відмінності у площину діалектичної єдності. У цій опозиції кожен термін визначається у вигляді протиставлення, у вигляді негативного ставлення до «Іншого». Але в сучасному світі це протиставлення вже повинно набути іншого сенсу, повинно простежуватися як логічно обумовлена взаємозалежність та взаємна впливовість. Протиставлення індивідуалізм\спільнота знаходить своє вираження у сучасній культурі у вигляді дихотомічного протиставлення гендерних ідентичностей: маскулінності\фемінінності.

Ключові слова: гендер, гендерні ідентичності, фемінінність, маскулінність, гендерні режими, гендерна дихотомія.

Постановка проблеми. Звернення соціально-культурних практик до розгляду гендерної дихотомії та проблем гендерних ідентичностей є важливим інструментом подолання можливих соціально-культурних проблем суспільства. Життя кожної людини піддається впливу широкомасштабної організаційної соціальної структури, яка, зі свого боку, також перебуває в процесі постійних змін. Це дозволяє зробити припущення, що сама політика гендерних відносин та дихотомія між гендерними ідентичностями – це є постійний процес відтворення соціально-культурних стереотипів. Гендер, як і будь-який інший соціальний конструкт, багатовимірний, він стосується не лише питань ідентичності або взагалі будь-яких інших, вузько спрямованих проблем. Вивчення гендерних патернів повинно показати, як і яким чином ці гендерні патерни відрізняються у різних культурних контекстах, що призводить до гендерної дихотомії. Повний та всебічний аналіз гендерних викликів повинен допомогти проаналізувати і, тим самим, уповільнити відтворення гендерних проблем.

Аналіз публікації, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Філософський аналіз соціально-культурних аспектів формування особистості у світлі гендерної дихотомії наведений у роботах Дж. Аккер, Г. Арендт, Дж. Аккер, Г. Арендт, Г. Герд, Е. Гранді, Дж. Елліотт, Дж. Елштайн, Р. Кантер, Ю. Крістєвої, Ж. Лакана, Дж. Лернер, Дж. Мессершмідта, Дж. Мітчел, Я. Савіцькі, У. Сімон, Е. Сміт, Г. Співак, Д. Харавей, Н. Хартсок, Ч. Херст, С. Хопкінс, А. Хочсчайлд та інших. Автори досліджень послідовно проаналізували гендерні відмінності та гендерну дихотомію, довели, що їх роль та внутрішня сутність може бути зрозумілою за допомогою епістемологічного і політичного дискурсу.

Мета: розкрити та піддати соціально-філософському аналізу зміст, характер і роль гендерних відмінностей та гендерної дихотомії. Визначити місце гендерних відмінностей та гендерної дихотомії у формуванні соціально-культурного дискурсу суспільства. Проаналізувати тенденції їх розвитку та взаємодії з науковими течіями сучасності.

Виклад основного матеріалу. Тема гендеру, як показують дослідження останніх років, є складною і поки що не вичерпаною. Всі дискусії, якими б вони не були

© Е. Скиба, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3357-0830>
k_fp@dduvs.in.ua

гострими та непримиренними щодо опонентів, слугують постійному плідному дослідженню цієї проблеми. Суперечливість у поглядах заповнює прогалини опонентів і дозволяє забезпечити багатопланове, всебічне, і, більш достовірне, вивчення цієї теми. Протиборчі наукові школи, вивчаючи гендер та гендерну ідентичність, виходять з різних підходів, але, досліджуючи способи та причини виникнення різних моделей, генезу гендерної дихотомії та пов'язаних з нею системи привілеїв, ці дослідження забезпечують глибоке проникнення в суть проблеми.

Постмодернізм, піддавши деконструкції багато антропологічних і культурних міфів, заявив про жінку як про активного агента суспільства і затвердив значущість та цінність досвіду жінки, представивши її суб'єктом історії (І. Крістева, Л. Ригаре, Г. Співак, Е. Голдман та ін.). Досягнення та невдачі у вирішенні основних аксіоматичних питань гендерної ідентичності двох основних наукових шкіл – біологічного детермінізму та диференційної соціалізації – привели учених, зокрема Майкла Кіммела, до формування та впровадження нового соціально-конструкціоністського методу для обґрунтування того, що гендерна нерівність та гендерна дихотомія не є універсальною та зумовленою природою людини.

Соціально-культурна гендерна нерівність через використання стереотипів гендерних відмінностей є однією з багатьох штучно побудованих систем гноблення. М. Кімвел наголошує, що гендерна нерівність не є неминучою природою речей і, тим більше, природою нашої тілесності [4, с. 16].

На думку вчених, гендерна ідентичність соціально фіксується, конституюється шляхом інкорпорування інформації про мінливість, «податливість» гендера, роль окремих груп як соціальних інститутів. Як зазначає у зв'язку з цим М. Кімвел, «індивідуальності – хлопчики та дівчатка – «гендеризуються», тобто навчаються «відповідній» поведінці та звичкам, що пов'язуються в нашій свідомості з гегемонною мужністю та перебільшеною чи «підкресленою жіночністю». Потім, як зазначає дослідник, кожен із нас змінює, переглядає цю поведінку і вибирає те, що йому ближче. У якомусь сенсі кожен із нас укладає свій особистий контракт із домінуючим визначенням мужності та жіночності. Але перебуваючи серед гендеризованих соціальних інститутів, ми потрапляємо під вплив домінуючих визначень, і, як наслідок – індивідууми, що сильно відхиляються від норми, піддаються дисциплінарним санкціям [4, с. 34–35]. Відзначаючи гендеризованість суспільства як соціальний порядок, ми говоримо про те, що громадські інститути постійно підтримують існування принципових соціальних відмінностей між жінками та чоловіками, щоб забезпечити перевагу чоловіків.

Соціологи вже підтвердили той факт, що гендер формується самою людиною. Представники соціал-конструкціонізму визначають гендер як соціальний конструкт, розуміючи його як соціальні процеси, за допомогою яких і в межах яких гендер виявляє своє існування і зазнає змін під впливом дій та внутрішніх змін індивідуумів, що репрезентують перформанс гендерної ідентичності. Одним із найбільш сильних джерел на підтримку цієї ідеї є крос культурні дослідження. Варіативність і мінливість дефініцій і їх демонстрації у різних культурах величезна. Зв'язується, що єдиної універсальної гендерної системи немає. Проаналізувавши варіації гендеру крізь призму різних культур, вчені оскаржили той факт, що зміст категорії маскуліність однаковий, навпаки, він відрізняється навіть у межах субкультур одного певного суспільства, така сама ситуація і зі змістом категорії «фемініність» [8, с. 297].

Більшість дискусій з гендеру неминуче оперують у термінах соціальної дихотомії. Обґрунтовуючись на початковій біологічній різниці між чоловіком і жінкою, гендер визначають як відмінність, різницю культурного плану.

К. Джилліган розглядає опозицію маскуліність\фемініність у межах термінів моралі. Вона наголошує, що «етика прав», яка на її думку, типова для маскуліності, передбачає підкреслене відділення та виділення себе і як наслідок – дух змагань таких самих, що відокремилися. «Етика турботи», яка на думку Джилліган, типова для фемініності, асоціюється з формою буття, що складається зі зв'язків і відносин і є етикою симпатії, емоційно-забарвленого ставлення до конкретних потреб інших, причому більшою мірою, ніж того вимагають універсальні етичні правила поведінки. Ця етика турботи висловлює взаємопов'язаність, форму буття, що складається із зв'язків і відносин, так бажаних ідеалом колективного співтовариства, і являє собою протилежність ліберального індивідуалізму атомістичного формалізму [3, с. 172–173].

Опозиція індивідуалізм/спільнота відповідає в сучасному світопорядку опозиції маскулінна/фемінінна; громадське/приватне; розважливе/емоційне. Сам спосіб розміщення завжди передбачає велику значущість першого елемента у цих опозиціях, і забезпечує йому домінуюче становище у суспільстві. З цієї причини саме відстоювання цінності спільноти перед індивідуалізмом, фемінінної перед маскулінною, реляційної, наповненої відносинами рівності перед конкуруючим, не має сенсу в умовах домінування існуючої ідеології та соціальних відносин. Сам зміст опозиції зростає і належить сучасній культурі і тому, перегляд ціннісних компонентів, на думку А. Янг, не конститує справжню альтернативу патріархальному суспільству [10, с. 381–401].

Теоретики фемінізму, починаючи з М. Уолстоункрафт (1759–1797), розглядали культурні конструкції фемінінності як головне джерело гноблення жінок. Уолстоункрафт писала ще у XVIII ст., що жінки зведені до незначних об'єктів, категорію «жінку» створено як опозицію категорії «людський». Звертаючись до вивчення специфіки життя жінок у соціальної та політичної сферах, вона неминуче розмежовувала також опозиції, як почуття/розум, природа/культура, приватне/суспільне [11]. Її аналіз жіночої тілесної специфічності показав усю актуальність цієї проблеми: й у XXI ст. у багатьох роботах з фемінізму також простежується тенденція вважати жіноче тіло «винуватцем» соціального та політичного гноблення.

Феміністи починають пошуки «голосів», здатних висловити їхнє власне знання та значення (К. Джилліган, Г. Співак, К. Брукс, К. Патеман тощо). Дослідження автономного жіночого «суб'єкта», здатного говорити своїм власним «голосом» у культурі, що постійно зводить цей суб'єкт до статусу об'єкта, стає найважливішою частиною «феміністського проекту» [6, с. 202].

Гендерно-феміністська думка кинула виклик фундаментальним дихотоміям західного проекту модерну. Гендерні теорії оскаржили традиційні бінарні опозиції, зокрема: інтелектуальне/емоційне; абстрактне/конкретне (чуттєве), несвідоме (репресивне)/свідоме, мислетворчість адміністративної роботи, справжні переконання поза соціумом/соціально викликані помилкові переконання тощо. Вчені доводять у своїх роботах, що відповідно все вище вказане перебуває в опозиції до проектів сучасності та Просвітництва (С. Хардінг, Д. Флекс, К. Ді Стефано, Л. Ніколсон та ін.). Дослідники стверджують, що фемінізм не потребує фемінінного, або трансцентентального суб'єкту історії та науки, настільки важливих для проекту Просвітництва. Вчені наголошують, що в культурі, *de facto* побудованій на основі гендерного дуалізму, індивід не може бути просто «людиною». Наша мова, інтелектуальна історія та форми соціуму «гендеровані» уникнути цього не можна, як і не можна ігнорувати наслідки цього факту. Їм можна чинити опір, керуючись зятятим бажанням вийти за межі гендерного дуалізму, не дозволяючи категоризувати нашу поведінку як «чоловічу» чи «жіночу». Але як до цього не ставитись, у сучасній культурі наша поведінка закодована як чоловіча чи жіноча і буде, як таке, функціонувати в домінуючій системі гендерно-владних відносин. Прийняття, скажімо, професійних університетських стандартів так само не включає гендерну політику, як і мода на жіночі брючні костюми для «ділових жінок», тобто вчені наголошують: «Не можна бути гендерно-нейтральним у нашій культурі». Можлива думка, що постмодернізм, який історизував і розкритикував ліберальне поняття абстрактної «людини», буде тут союзником постфемінізму. Вчені погоджуються з цим припущенням певною мірою. Постмодерна критика ліберального гуманізму пом'якшена тенденціями, про які йшлося вище, з акцентом на «правильній» дестабілізації загальних категорій соціальної ідентичності: раси, класу, гендера тощо. Зазначається, що фактично, тобто в контексті тих інститутів, які феміністи намагаються трансформувати, найпотужніші стратегії проти ліберального гуманізму – це ті, які демістифікують «людське» (і відповідні претензії на нейтральну перспективу) через загальні категорії соціальної ідентичності, які надають сенсу та повідомляють силу понять соціального інтересу, історичної локації та культурної перспективи.

Гендерна теорія, як наголошують різні вчені, повинна бути прагматичною, в ній неможлива «теоретична чистота», якщо ставити за мету ефективну боротьбу з тими інститутами, які зберігають і захищають себе в боротьбі проти глибоких змін. Вчені-феміністи не всі одностайні в описі такої чутливості, як модерністської чи постмодерної. Безумовно, прагматизм, в тому від абсолютів і визнання складнощів, що репрезентуються такою чутливістю, є симптомами постмодерного повороту. З іншого боку, як було показано вище, і теоретичні, і практичні підходи мають чітке коріння в

сучасності (modernity). У цьому сенсі, стверджують вчені, описувати таку чутливість як модерну чи постмодерну менш важливо, ніж виділити її центральне становище вимог гендерної політики [2, с. 1–6].

Особлива зацікавленість до гендерних аспектів мови та комунікації пов'язана також із розвитком філософії сучасності. У цьому контексті не можна не торкнутися проблеми символізму з погляду гендеру. Теоретичний фундаменталізм як один з основних підходів до розгляду сутності гендеру та гендерних відмінностей, містить, як відомо, символічний фундаменталізм, поданий у працях М. Фуко, Ж. Лакана, Ж. Дерріда.

Делфі пише, що наші уявлення про гендерні відмінності еманують з деяких культурно специфічних й історично дискретних концепцій гендеру, нормативна сила яких витягується з дискурсу біології, яка також є предметом впливу відносин влади та сил панування у цій культурі. «Правда» про наші тіла, як виявляється, відображає певні культурні упередження, включно з ідеєю про те, що «природні» пояснення найкраще підійдуть для соціальних феноменів. Припущення, що певна природна основа для гендерної відмінності допускає і те, що природа все ж таки стоїть поза нашою інтерпретацією її, і те, що вона передує будь-якій соціально-культурній інтерпретації. З цієї позиції будь-які наші ідеї про гендер будуть наслідком внутрішньої властивості природи статі [2, с. 8].

З іншого боку, якщо бути послідовними, прихильники соціального конструктивізму повинні спростувати ідею, що стать, як біологічний вимір, логічно і хронологічно передує будь-якій соціально-культурній гендерній інтерпретації. Імовірно, все, що ми маємо, це різні конкуруючі інтерпретації гендера та гендерних відмінностей, і всі вони пов'язані з певною політичною чи ідеологічною спрямованістю.

Отже, немає метафізичного чи онтологічного упередження, яке б диктувало ідеологію підпорядкованості чи переваги одного гендера над іншим або вказувало, що гендерні відмінності можуть легітимувати гендерну нерівність. Ідеологічні конструкти виникають, розвиваються та набувають привілейованого становища, легітимності та сприймаються суспільством як природні під впливом певних соціальних владних інститутів. Тобто «базова» соціально-культурна роль певної гендерної ідентичності походить із соціального консенсусу про те, яку соціально-культурну роль відіграє той чи інший гендер і яким він повинен бути і які гендерні відмінності мають вирішальну роль. Ідеалізований і натуралізований статус біологічних відмінностей повинен, отже, приписуватись не якимось внутрішнім характеристикам, але саме тому процесу, за допомогою якого погляди домінуючої соціально-культурної та політичної сили входять у вжиток, поширюються та видаються як безперечні. Процес натуралізації або нормалізації, де навіть наявні терміни міркувань та думки про відносини між гендерними відмінностями підтверджують інтереси домінуючих соціально-економічних груп [8, с. 295].

Думки інших соціально-культурних груп, які не займають домінуючого становища у суспільстві, вважаються викликом існуючому соціально-культурному стану цієї спільноти і не сприймаються як ті, що мають право голосу. Тож гендерні відмінності прочитуються так, начебто вони віддзеркалюють якісь внутрішні значення, які, по суті, витягуються з ідеологічних інтерпретацій того, яким гендер повинен бути. Гендер, як стверджує Делфі, – сам по собі просто знак, і його статус – це символічна сигніфікація фемінінності або маскуліності. Одні тіла виявляються маркованими як жіночі, інші – як чоловічі. Вчені впевнені: який би зміст не вкладався у слово «гендер», але гендерні відмінності мають бути зважено маркеровані на терезах соціально-культурних відмінностях, бо практично неможливо відокремити нормативні виміри гендеру від наших «біологічних» чи «наукових» ідей про гендерні відмінності. Проте, Р. Коннел застерігає, що і відмінність, і дихотомія не можуть трактуватись як синоніми. Є вислів, що чоловіки прийшли з Марса, а жінки – з Венери. На думку Р. Коннел, є серйозні заперечення проти такої заяви. І вони подібно до того, як людський характер не можна поділити тільки на два типи – чоловічий і жіночий, людське життя не можна просто поділити на дві окремі сфери. Хоча наші уявлення про гендер часто мають дихотомічний характер, проте реальність не настільки категорична. Коннел зауважує, що застосування самого визначення у термінах відмінностей означає, що там, де ми не бачимо візуальної різниці, ми не можемо бачити прояву гендеру. При такій дефініції ми не змогли б визначити гендерний характер лесбіянок або гомосексуалів, заснований на гендерній

візуальній схожості, використовуючи межі дихотомії. Зробили висновок, що гендер у цих випадках просто «випарувався» [1, с. 181–186].

На думку вченого, дефініції, що базуються на дихотомії, виключають як відмінності в межах групи чоловіків, так і в межах групи жінок із самого концепту «гендер». Є такі відмінності, які є дуже актуальними патернами або зразками відносин між жінками та чоловіками, наприклад, різні параметри схильності до насильства, від явно вираженої до повної відсутності агресії як одна з властивостей маскуліності. За визначенням науковця, будь-яке визначення у термінах особистісних показників виключає процес, що лежить поза конкретного індивідуума: не береться до уваги широкомасштабний соціальний процес, що базується на загальних для чоловіків і жінок здібностях, схожому як для маскуліності, так і для фемінінності зміст категорії «гендер». Процес виробництва товарів та надання послуг в умовах сучасної економіки базується на поділі як чоловіків, так і жінок відповідно до їх здібностей, а не на поділі на підставі відмінностей між чоловіками та жінками як груп. Тож товари часто мають гендерний відбиток. Поділ вироблених матеріальних цінностей також має глибоко гендерний характер. Цей соціальний процес необхідно враховувати для повного аналізу категорії «гендер».

Моделі поведінки реалізуються у соціальних структурах. Гендер, який розуміється як соціальна структура, не може, в такому випадку, розглядатися в термінах дихотомії. Як наголошує дослідник: «Це патерн наших соціальних домовленостей, щоденної активності та практики, які обумовлені цими соціальними домовленостями» [1, с. 131]. Але, розмірковуючи про соціальну структуру гендеру, Р. Коннел виділяє її специфічний характер щодо тілесності, а саме тілесної різниці між чоловіком та жінкою. Деякі аспекти нашої анатомії чітко спрямовані на різні репродуктивні цілі й у сенсі тілесність дуже різняться. Заперечувати особливу увагу до питань тілесності у цьому сенсі просто неможливо. Але абсолютно неприйнятно, на думку Р. Коннел, «зведення біологічної складності та адаптивності до повної, застиглої, непереборної дихотомії, так і існування ідеї про те, що культурні патерни просто відображають тілесну різницю» [1, с. 28].

Однак, погоджуючись, що вони іноді містять у собі це призначення, вчені відзначають, що стосовно тілесних відмінностей між чоловіком і жінкою соціальні практики іноді це надмірно виділяють (наприклад, одяг для вагітних), іноді заперечують (практика трудових відносин), іноді міфологізують (комп'ютерні ігри), іноді занадто ускладнюють (одяг для різноманітних сексуальних меншин). У цьому разі ми можемо сказати, що соціальні домовленості, безумовно, відбивають біологічну різницю. Але, і це очевидно, ми бачимо, що всі ці випадки цілеспрямовано адресовані суспільству, його увазі, мають афективний характер. Немає зафіксованої, незмінної «біологічної основи» для різноманіття соціальних гендерних процесів. Більше того, є певна сфера, де тіла та тілесність залучаються до соціального процесу, внаслідок чого наші соціальні конструкти перетворюють, змінюють, привносять щось своє в ці репродуктивні відмінності. Отже, Р. Коннел зробив висновок, що «гендер – це структура соціальних відносин, яка зосереджена на репродуктивній арені, і це набір практик, які привносять репродуктивні тілесні розбіжності у практику соціальних культурних процесів» [1, с. 11]. Критичний аналіз через використання категорії гендеру допомагає вивчати складний процес взаємодії людського суспільства з категорією тілесності, їх взаємовплив та цілісність, а також багато важливих наслідків цього процесу взаємодії, що знаходить відображення у наших конкретних життєвих ситуаціях, нашій колективній свідомості та долі. Вважають, що саме така дефініція гендеру найбільш повно і точно відбиває суть проблеми [7, с. 293].

Спираючись на ідею множинності і складності поняття та змісту маскуліності та фемінінності, професор Сіднейського університету Райвен Коннел сформулювала нові термінологічні поєднання «пануюча маскуліність» і «підкреслена фемінінність», щоб ще глибше зрозуміти і виразити відносини між ними. Як вважає Р. Коннел, саме ця уточнююча термінологія дозволяє ідеально точно виразити патерни мужності та фемінінності у патріархатному суспільстві. Під визначенням «пануюча маскуліність» Р. Коннел розуміє патерн практики, конкретних дій (дій, які вже виконані, а не набір рольових очікувань, надій, прогнозувань), що і забезпечує все домінування чоловіків, що триває. Основними характеристиками змісту цього патерну є субординуючий, підлеглий стан жінки, виключення та приниження геїв, торжество жорсткості та конкурентоспроможності, але без насильства. Панування це досягається за допомогою

культури, соціальних інститутів та системи упевнень. Тоді як «підкреслена фемінінність» передбачає саме, і насамперед, підпорядкованість жінки, її соціабільність, конформність щодо чоловічого та його сексуальних бажань, підкреслене прийняття шлюбних та сімейних обов'язків. Обидві ці патерни мужності та фемінінності інтегровані в навколишнє середовище індивідуума і, отже, оперативно реагують на закріплення пригнічення. Вони і являють собою ті нормативні версії чоловіка та жінки, з якими інші патерни маскулінності та фемінінності порівнюються. Наприклад, «пануюча маскулінність» відокремлює маргінальну маскулінність, яка властива расовим та етнічним меншинам. Ці маргінальні форми маскулінності стуляються за якимись параметрами з «панівною маскулінністю», наприклад, «жорсткість», але в соціальному плані приниженими. Отже, досліджуючи процес формування гендерної ідентичності квір-теорії роблять висновок, що гендер є продуктом соціально-філософського дискурсу в межах конкретного соціального контексту, який формулює визначення та дає пояснення гендеру [2, с. 1–6].

Культура минулого ідентифікує маскулінність із цінностями, що асоціюються з індивідуалізмом, такими як: самодостатність, відособленість, формальна рівність прав. І ця ж культура співвідносить фемінінність із цінностями, що збігаються з ідеалом колективного співтовариства, такими як: емоційно забарвлена потреба турботи про іншого, взаємодопомога, співпраця.

Кризи різного характеру, події сучасної війни доводять, що світова людська спільнота може втратити змогу контролювати загальну ситуацію щодо агресії, яка також має реалізацію через надмірне загострення дихотомії гендерних відмінностей. Загальні людські цінності повинні зайняти активну роль у розбудові загальної картини світу. Зрозуміло, що є чинник, на якому ґрунтуються всі останні чинники досягнення стабільності. Ми вважаємо, що таким чинником є свідомість суспільства, все те, що узагальнює духовну культуру суспільства.

Висновки. Відповідаючи на питання, як у сьогоденному суспільстві під впливом глобалізації формується та трансформується зміст понять «фемінінність» та «маскулінність», які критерії є складовими категорії «гендер», які наукові підходи до дослідження відмінностей між жінкою та чоловіком, які ці відмінності, ми зробили висновок, що гендерні відносини –багаторівневі та багатоаспектні. Гендерні угоди, розстановки акцентів відтворюються не біологічно, а соціально. Політика влади формує дії індивіда прямим і опосередкованим способами, за допомогою різних дисциплінарних практик. Отже, патерни часто справляють враження незмінних у межах якогось окремо взятого дискурсу. Проте вони, насправді, безперервно змінюються, це фактично і є сам процес у дії. Людська соціальна практика постійно створює нові ситуації, і соціальні конструкти завжди йдуть за вирішенням кризової ситуації. Постійний і весь розвиток соціальної науки забезпечує вирішення проблеми гендерних відмінностей не через боротьбу та підпорядкування. На нашу думку, вирішення проблеми полягає в тому, щоб переключитися і сфокусуватися не на відмінностях. Сучасні зміни життя усїєї людської спільноти доводять необхідність зміни акцентів. Гендерні відмінності – не повинні бути виправданням або засобом легітимації відносин підпорядкування. Вони повинні бути джерелом співпраці, поділу соціальних, культурних та економічних відносин на принципах поваги до компетентності на принципах, поваги та визнання. Гендерні відмінності, насамперед, це суть соціальних відносин, у яких діють окремі особи і групи. Перед суспільством, що хоче побудувати нову систему відносин, що стоїть на позиції компетентності цінності окремої особистості, стоїть складна для вирішення проблема усунення наявної дихотомії, як основи сучасного світоустрою. Спрямувати свої зусилля на відтворення істинних вічних гуманістичних цінностей є, по своїй суті, процесом збереження та відновлювання в собі сутності Людини, яка відчуває в собі залежність від Природи і одночасно відповідальність за Життя.

Список використаних джерел

1. Connel R. Gender: Polity Short Introductions. Malden : Polity Press, 2009. 200 p.
2. Delphy C. Rethinking Sex and Gender. *Women's Studies International Forum*. 1993. Vol. 16. № 1, pp. 1–9.
3. Gilligan C. In a Different Voice. Cambridge: Cambridge University Press, 1982, pp. 172–173.
4. Kimmel M. The Gendered Society. Oxford University Press, The 6th Edition, 2016. 560 p.
5. Mawa Bentul. Challenging Patriarchy: The Changing Definition of Women's

Empowerment. *Economics. Social Science Review* 2021.

6. Pateman C. *The Sexual Contract*. Stanford University Press, 1988. 264 p.

7. Skyba E., Tkachenko K. Gender challenges of modern society. *Philosophy, economics and law review*. 2021. Vol. 1. No. 2, pp. 18–24.

8. Skyba E. Philosophy of postmodernism as a theoretical justification of the women social value. *Scientific Journal of Polonia University*. 2020. Vol. 38, pp. 294–303.

9. Spade J., Valentine C. *The Kaleidoscope of Gender: Prisms, Patterns, and Possibilities*. SAGE Publications, Inc; Third Edition, 2010. 608 p.

10. Young I. Impartiality and the Civic Public: Some implications of Feminist Critics of Modern Political Theory. *Praxis International*. 1986. Vol. 5. No. 4, pp. 381–401.

11. Wollstonecraft M. *A Vindication of the Rights of Woman; with Strictures on Political and Moral Subjects*. New York : Bartleby.com, 1999. 340 p.

ABSTRACT

Eleonora Skyba. Gender challenges of modern Ukraine. Modern society faces many extremely important issues that are of fundamental importance for further development and the very existence of the world, including the problem of an ideal society. The article proves that in any environment, there is still, perhaps to varying degrees, the significance of opposition, differences. The research establishes that such oppositions as individualism and community continue to exist in modern society; separateness/collectivity, masculinity/femininity. We indicate that today it is extremely important to translate these differences into the plane of dialectical unity and mutual enrichment. In this opposition, each term in the past was defined in the form of opposition, in the form of a negative relation to the "Other". The paper analyzes that in the modern world this opposition should acquire a different meaning, should be traced as a logically determined interdependence and mutual influence.

We studied that gender, like any other social construct, is multidimensional; it is not only related to issues of identity or any other narrowly focused problems. We prove that gender patterns differ in different cultural contexts. Gender agreements, placement of accents are reproduced not biologically, but socially.

We believe that gender is formed by the person himself. Representatives of social constructionism define gender as a social construct, understanding it as social processes through which and within which gender manifests its existence and undergoes changes under the influence of actions and internal changes of individuals representing the performance of gender identity. We consider that one of the strongest sources of support for this idea is cross-cultural research. The opposition individualism/community finds its expression in modern culture in the form of the opposition of gender differences: masculinity/femininity. The work insists that content, nature, and role of gender differences are disclosed and subjected to socio-philosophical analysis. The analysis determines the place of gender differences in the formation of social and cultural discourse of society. The research highlights trends of gender differences' development and their interaction with modern scientific currents. The paper notes that the society that wants to build a new system of relations, which stands in the position of the competence value of an individual, faces the difficult problem of eliminating the existing dichotomy as the basis of the modern world order. The article indicates that the variability and variability of definitions and their demonstration in different cultures is enormous. It turns out that there is no single universal gender system. Having analyzed the variations of gender through the lens of different cultures, scientists contest the fact that the content of the category masculinity is the same all over the world; on the contrary, it differs even within the subcultures of one particular society, the same situation is with the content of the category "femininity".

The opposition individualism/community finds its expression in modern culture in the form of the opposition of gender differences: masculinity/femininity. The paper discloses the content, nature and role of gender differences in connection with social – philosophy discourse. The work determines the place of gender differences in the formation of social and cultural discourse of society. The paper analyzes trends of their development and interaction with modern scientific currents. The research notes that the society that wants to build a new system of relations, which stands in the position of the competence value of an individual, faces the difficult problem of eliminating the existing dichotomy as the basis of the modern world order.

Keywords: *gender, gender identities, femininity, masculinity, gender regimes, gender dichotomy.*